

Wrocław, 20 czerwca 2013

**Propozycja zgłoszona w ramach konsultacji
do prezydenckiej inicjatywy ustawodawczej na rzecz ochrony krajobrazu.**

Proponujemy dodać do następującego artykułu poniższy zapis (wyłuszczone).

Rozdział 1a. Planowanie ochrony krajobrazu.

Art.5b.4. Urbanistyczne zasady ochrony krajobrazu mogą określać:

10) wytyczne dla kształtowania terenów zieleni i zadrzewień, w tym w szczególności zadrzewień przydrożnych i śródpolnych.

UZASADNIENIE

Zadrzewienia, zwłaszcza przydrożne, stanowią nieodrodny element tradycyjnych krajobrazów kulturowych Polski, a w niektórych regionach są wręcz ich wyróżnikiem. Ponieważ spośród dawnych zaborców najbardziej konsekwentną politykę wspierania zadrzewień przydrożnych prowadziło Królestwo Prus, najbogatsze w aleje są regiony północnej i zachodniej Polski. Choć aleje spotyka się w całej Polsce, istnieją krajobrazy przez nie naznaczone w sposób szczególny, na przykład:

1. Obszar historycznych Prus – obecnie Powiśle, Warmia i Mazury (bez południowej, zalesionej części Mazur). Region ten słynie pięknymi alejami, zwłaszcza lipowymi. Obok walorów historycznych i krajobrazowych, posiadają one wyjątkowe wartości przyrodnicze, przede wszystkim stanowiąc siedlisko gatunku priorytetowego Unii Europejskiej pachnicy dębowej. Chrząszcz ten ma w tym regionie jeden z głównych w Europie obszarów występowania.
2. Dawny majątek generała Dezyderego Chłapowskiego w Turwi, Wielkopolska. Generał był w Polsce prekursorem kształtowania zadrzewień śródpolnych w krajobrazie rolniczym. Powstałe w pierwszej połowie XIX wieku aleje i pasy zadrzewieniowe są po dziś dzień żywym świadectwem kultury kształtowania krajobrazu świątelnego ziemianina.
3. Kraina stawów w Dolinie Baryczy – położona na granicy Wielkopolski i Dolnego Śląska, szczyt największym kompleksem stawów karpionych w Europie (Stawy Milickie i Przygodzickie). Na groblach tych stawów od setek lat sadzono dęby, podobnie wzdłuż kanałów doprowadzających wodę i przy drogach. Powstał unikalny krajobraz naznaczony dębowymi alejami.
4. Rogaliński odcinek doliny Warty – okolice te wyróżniają potężne dęby rosnące wśród nadwarciańskich łąk, świadkowie dawnych sposobów gospodarowania i gospodarki przestrzennej właścicieli dóbr rogańskich, cenne siedlisko przyrody.
5. W licznych miastach system terenów zieleni i drzew przyulicznych jest kluczowym wyznacznikiem krajobrazu, jak np. we Wrocławiu i Szczecinie.

W ciągu ostatniej dekady jesteśmy świadkami gwałtownej utraty alej i innych zadrzewień. Część z wycinek można racjonalnie uzasadnić koniecznością modernizacji dróg, jednak w wielu przypadkach drzewa mogłyby być zachowane, jeśli projektanci i wykonawcy przedsięwzięć budowlanych uznawałyby je za wartość i poczuwaliby się do obowiązku ich zachowania i odtworzenia. Skala i jakość wykonywanych nasadzeń jest dalece niewystarczająca dla skompensowania strat w krajobrazie i przyrodzie wynikających z usuwania alej. Nierzadko

decyzje zezwalające na wycinkę są wydawane zbyt łatwo i bez należytego uzasadnienia, a także bez wyznaczenia stosownego obowiązku nasadzeń zastępczych. Dodatkowo szkodzi zadrzewieniom brak kompetencji osób je nadzorujących i wykonujących cięcia w koronach drzew (większość z nich trudno nazwać pielęgnacją, raczej jest to dewastacja).

Aby zachować dla przyszłych pokoleń aleje jako element tradycyjnego krajobrazu, konieczne jest odpowiednie inwentaryzowanie i planowanie ich rozwoju. Wytucznych dla tego planowania dostarczyć może właśnie audyt krajobrazowy. W zaproponowanym przez Prezydenta wykazie elementów określanych przez urbanistyczne zasady ochrony krajobrazu brak elementów przyrodniczych, choć są one określone jako element definicji krajobrazu. Nasza propozycja uzupełnia ten brak.

Niniejsza propozycja była konsultowana w wieloma osobami i organizacjami pracującymi na rzecz ochrony krajobrazu. Poparcie dla niej wyraziły m.in. partnerzy programu Drogi dla Natury oraz Stowarzyszenie Sadyba w osobie Krzysztofa Worobca.

O WNIOSKODAWCY

Fundacja EkoRozwoju, z siedzibą we Wrocławiu, działa od 1991 prowadząc działania w zakresie edukacji ekologicznej, ochrony przyrody i trwałego rozwoju obszarów wiejskich. Od 2007 roku chroni zadrzewienia przydrożne, obecnie w ramach ogólnopolskiego programu „Drogi dla Natury”. W latach 2010–2012 z partnerami posadziliśmy ponad 30 tys. drzew przy drogach publicznych zarządzanych przez 55 zarządców dróg wszystkich szczebli (jeśliby tyle drzew posadzić w jednym rzędzie, powstały szpaler łączyłby Kraków z Warszawą).

Obecnie program „Drogi dla Natury” koncentruje się na szkoleniu drogowców i urzędników samorządowych oraz sporządzaniu planów rozwoju zadrzewień w wybranych gminach (90 gmin w całym kraju w ciągu 4 lat). Wydajemy innowacyjne publikacje o walorach i utrzymaniu drzew, dostępne na witrynie aleje.org.pl. Szczególnie interesująca jest opracowana przez nas metodyka podstawowej diagnostyki drzew, dostosowana dla nie-fachowców, przedstawiona w podręczniku i nauczana na szkoleniach prowadzonych w ramach programu.

Wsparcie dla programu „Drogi dla Natury” pochodziło do tej pory ze środków NFOŚiGW, WFOŚiGW, funduszu norweskiego, POliŚ, programu UE LIFE+. Współpracujemy z licznymi lokalnymi inicjatywami na rzecz ochrony drzew, z organami ochrony przyrody i oczywiście gminami. Partnerami we współpracy merytorycznej są między innymi Polskie Towarzystwo Dendrologiczne, Federacja Arborystów Polskich oraz pracownicy naukowcy SGGW i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu.

Partnerami Fundacji EkoRozwoju w programie Drogi dla Natury są następujące organizacje:

1. **Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”**, Legnica,
2. **Towarzystwo Przyjaciół Słońska**, Słońsk,
3. **Federacja Zielonych „Gaja”**, Szczecin,
4. **Stowarzyszenie Eko-Inicjatywa**, Kwidzyn,
5. Stowarzyszenie Agencja Ekorozwoju **Zielone Płuca Polski**, Białystok,
6. **Fundacja Aeris Futuro**, Kraków.

Oraz zagraniczny partner BUND Mecklenburg-Vorpommern z Niemiec.

Mając nadzieję na uwzględnienie naszej propozycji, pozostaję z szacunkiem,

dr inż. Piotr Tyszko-Chmielowiec
Wiceprezes Fundacji EkoRozwoju
Lider programu Drogi dla Natury
tel. 604 282 002, skype: tyszko-chmielowiec
Białoskórnicza 26, 50-134 Wrocław